

HINDI
(Gujarati Medium)

કેટેગરી

A

402-HINDI

A40214051

SEAL SEAL SEAL SEAL SEAL

પરીક્ષાર્થીનો બેઠક ક્રમાંક

--	--	--	--	--	--	--	--

પરીક્ષાનો બ્લોક નંબર

--

પરીક્ષાર્થીની સહી

--

બ્લોક સુપરવાઈઝરની સહી

--

પરીક્ષાર્થીઓ માટે અગત્યની સૂચનાઓ

- (1) તમને કહેવામાં ન આવે ત્યાં સુધી પ્રશ્ન પુસ્તિકા ખોલવી નહીં
- (2) પરીક્ષા દરમ્યાન પરીક્ષાર્થી પાસેથી કોઈ પણ સાહિત્ય ગાઈડ, માર્ગદર્શિકા, કાપલી, સ્લીપો, અન્ય હસ્ત લિખિત કે પ્રિન્ટેડ સાહિત્ય, મોબાઈલ ફોન, કેલક્યુલેટર, સ્માય કેમરા, હેડ ફોન કે અન્ય વીજાણું ઉપકરણો હોવાનું જણાશે તો પરીક્ષાર્થીને ગેરલાયક ગણવામાં આવશે.
- (3) ચાલુ પરીક્ષા દરમ્યાન અંદરોઅંદર વાતચીત કરવી, અવાજ કરવો કે સુપરવાઈઝરની સૂચનાઓનું ઉલ્લંઘન કરવું તે ગેરશિસ્ત ગણાશે.
- (4) પ્રશ્નપત્ર મળે કે તરત જ ઉત્તરપત્ર (OMR SHEET) માં નિયત કરેલ જગ્યાએ પોતાનો બેઠક નંબર સ્વચ્છ અક્ષરે લખવો.
- (5) ઉત્તરપત્ર (OMR SHEET) માં નિશ્ચિત જગ્યા સિવાય પરીક્ષાર્થીએ પોતાનો બેઠક ક્રમાંક લખવો નહીં તથા પોતાની આગવી ઓળખ છતી થાય તેવી નામ સહિતની અન્ય કોઈ પણ પ્રકારની નિશાની કરવાની સખ્ત મનાઈ છે. તેમ છતાં પણ કોઈ પણ નિશાની કે ઓળખ માલુમ પડશે તો તેને સંપૂર્ણ ગેરશિસ્ત ગણવામાં આવશે અને પરીક્ષા માટે ગેરલાયક ગણવામાં આવશે.
- (6) ઉત્તરપત્ર (OMR SHEET) ના પ્રમાણપત્રમાં પરીક્ષાર્થી તથા સુપરવાઈઝર બંનેની સહી ફરજિયાત છે. બંનેની સહી વિનાના ઉત્તરપત્ર (OMR SHEET) નું મુલ્યાંકન થશે નહીં. જેથી ઉમેદવારે સુપરવાઈઝરશ્રીની સહી અવશ્ય મેળવી લેવી.
- (7) પરીક્ષાર્થીએ બ્લ્યુ/બ્લેક બોલપોઈન્ટ પેનનો ઉપયોગ કરી શકાશે. અન્ય શાહી કે પેન કે પેન્સિલ તથા સફેદ શાહીનો ઉપયોગ કરી શકશે નહીં.
- (8) પ્રશ્નપત્રમાં આપેલ વિકલ્પોમાં કોઈપણ પ્રકારની નિશાની કરવી નહીં.
- (9) આ કસોટી પત્રમાં કુલ -200 પ્રશ્નો છે. પ્રત્યેક પ્રશ્નનો ઉત્તર A, B, C અને D પૈકી કોઈ એક છે. દરેક પ્રશ્ન માટે ચાર વિકલ્પો આપવામાં આવેલ છે. તમારે બધા જ પ્રશ્નોના ઉત્તર આપવાના છે.
ઉદાહરણ તરીકે : ગુજરાતનું પાટનગર કયું છે ?
(A) અમદાવાદ (B) ગાંધીનગર (C) વડનગર (D) પાટણ
અહીં જવાબ (B) ગાંધીનગર જવાબ સાચો હોય, OMR SHEET માં વિકલ્પ (B) નું વર્તુળ ઘૂંટવાનું (Encode) કરવાનું થાય.
(A) (B) (C) (D)
- (10) પ્રત્યેક સાચા જવાબદીઠ 1 (એક) ગુણ મળવાપત્ર થશે. પ્રત્યેક ખોટા ઉત્તર માટે 0.25 ગુણ કપાશે (નેગેટીવ 0.25) જો ઉમેદવાર કોઈ પ્રશ્નનો ઉત્તર આપવા માંગતા ન હોય તો વિકલ્પ E પસંદ કરવાનો રહેશે. વિકલ્પ E માટે નેગેટીવ ગુણ રહેશે નહીં.
- (11) છેકછાકવાળા જવાબ તથા એકથી વધારે વિકલ્પમાં આપેલ જવાબ તથા બ્લેડ કે રબ્બર કે વાઈટનર (સફેદ શાહી) નો ઉપયોગ કરી બદલાવેલ જવાબ માટે 0.25 નેગેટીવ ગુણ મળશે.
- (12) પરીક્ષા પૂરી થયા બાદ ઉત્તરપત્ર (OMR SHEET) બ્લોક સુપરવાઈઝરને પરત કર્યા બાદ વગર ખંડ છોડવાનો રહેશે. તેમ કરવામાં કસૂર થયેથી શિસ્ત ભંગના પગલાં ગણી પરીક્ષા માટે જે તે ઉમેદવારને ગેરલાયક ઠેરવવામાં આવશે.
- (13) આ પરીક્ષાનો સમય 180 મિનિટનો છે.
- (14) સૌથી યોગ્ય વિકલ્પ જવાબ તરીકે ધ્યાને લેવાશે.

- (1) ગુજરાતી સાહિત્યના ઇતિહાસ સાથે બંધબેસતું વિધાન નીચે પૈકી કયું છે ?
- (A) પ્રેમાનંદ ભટ્ટ અને શામળ ભટ્ટ એ સગુણ ભક્તિ પરંપરાના સાહિત્યમાં મુખ્ય હતા.
- (B) નરસિંહ મહેતા અને અખો એ નિર્ગુણ ભક્તિ પરંપરાના સાહિત્ય માટે વધુ જાણીતા બન્યા હતા.
- (C) નર્મદ, દલપતરામ અને મીરા એ સુધારક યુગના કવિઓ તરીકે ઓળખાયા.
- (D) રામનારાયણ વિ. પાઠક, ઉમાશંકર જોશી, પન્નાલાલ પટેલ વગેરે આધુનિક યુગના કવિઓ કહેવાયા.
- (2) પ્રથમ ગુજરાતી શબ્દકોશની રચના એ કરી હતી.
- (A) નવલરામ પંડ્યા
- (B) ગોંડલના રાજવી ભગવતસિંહજી
- (C) ગોવર્ધનરામ માધવરામ ત્રિપાઠી
- (D) નર્મદાશંકર લાલશંકર દવે
- (3) વિધાન (Assertion) : સામાન્યતઃ વનસ્પતિ લીલા રંગની જોવા મળે છે.
કારણ (Reason) : વનસ્પતિ પ્રકાશસંશ્લેષણની ક્રિયા દ્વારા પોતાનો ખોરાક બનાવે છે.
- (A) વિધાન અને કારણ બંને સાચાં છે, પરંતુ કારણ એ વિધાન માટેની યોગ્ય સમજૂતિ નથી.
- (B) વિધાન સાચું છે અને કારણ ખોટું છે.
- (C) વિધાન ખોટું છે અને કારણ સાચું છે.
- (D) વિધાન અને કારણ બંને સાચાં છે, અને કારણ એ વિધાન માટેની યોગ્ય સમજૂતિ છે.
- (4) વિગતો વાંચો અને નક્કી કરો કે માટે કયો વિકલ્પ આવશે.
મેરીકોમ : બોક્સિંગ તો દીપા કરમાકર :
- (A) લાંબી કૂદ (B) દોડ
- (C) જિમ્નેસ્ટિક (D) રેસલિંગ
- (5) અહીં આપેલાં ક્ષેત્રોના ક્રમ (ડાબીથી જમણી) મુજબ મહાન વિભૂતિઓને જોડતાં કયો વિકલ્પ સાચો થાય ?
કલા → સમાજ સેવા → ઉદ્યોગ → રાજનીતિ
- (A) રવિશંકર રાવળ → મદર ટેરેસા → અમર્ત્યસેન → અટલ બિહારી વાજપેયી
- (B) પંડિત રવિશંકર → વિનોબા ભાવે → ધીરુભાઈ અંબાણી → ડૉ. રામમનોહર લોહિયા
- (C) આર. કે. નારાયણ → ઈલા ભટ્ટ → જનરલ સામ માણેકશા → એ.પી.જે. અબ્દુલ કલામ
- (D) બિસ્મિલ્લાહ ખાન સાહેબ → હોમી ભાભા → જહાંગીર રતનજી ટાટા → ચકવર્તી રાજગોપાલાચારી

- (6) ભારતના ઇતિહાસ માટે સમયરેખાના સંદર્ભમાં (ઇ.સ. પૂર્વેથી આગળ) નીચેની વિગતો માટે કયો ક્રમ સાચો ?
- (i) લોધલનો પક્કો (Dockyard)
(ii) ગુપ્ત સામ્રાજ્ય
(iii) ભીમબેટકાનાં ગૂફાચિત્રો
(iv) જનપદનો ઉદય
- (A) iii → i → iv → ii
(B) iii → iv → i → ii
(C) iii → i → ii → iv
(D) iii → iv → ii → i
- (7) સપ્ટેમ્બર-2025 સુધીની માહિતી મુજબ યુનેસ્કો દ્વારા ઘોષિત ન થયેલ 'વિશ્વ વિરાસત સ્થળ' કયું ?
- (A) કાઝિરંગા રાષ્ટ્રીય ઉદ્યાન, અસમ
(B) શાંતિ નિકેતન, પશ્ચિમ બંગાળ
(C) વડનગર શહેર, ગુજરાત
(D) છત્રપતિ શિવાજી ટર્મિનલ, મહારાષ્ટ્ર
- (8) અહીં આપેલા વિકલ્પોમાંથી ભારતની નદીઓને તેના ઉદ્દગમ સ્થાન (origin) સાથે જોડતો સાચો વિકલ્પ કયો ?
નદીઓ	ઉદ્દગમસ્થાન
(a) બ્રહ્મપુત્રા	(i) પૂર્વઘાટ
(b) ગોદાવરી	(ii) વિંધ્ય અને સાતપુડા પર્વતમાળા
(c) નર્મદા	(iii) હિમાલય પર્વતમાળા
(d) મહાનદી	(iv) પશ્ચિમ ઘાટ
- (A) (a) iii, (b) iv, (c) ii, (d) i
(B) (a) iii, (b) i, (c) ii, (d) iv
(C) (a) iii, (b) iv, (c) i, (d) ii
(D) (a) i, (b) iv, (c) ii, (d) iii
- (9) રાષ્ટ્રીય શિક્ષણ નીતિ-2020 મુજબ શાળાશિક્ષણ માટે અભ્યાસક્રમ અને શિક્ષણશાસ્ત્રનું પુનર્ગઠિત માળખું કયું ?
- (A) 3 + 2 + 3 + 3 + 4
(B) 5 + 3 + 3 + 4
(C) 5 + 3 + 2 + 2
(D) 5 + 6 + 2 + 2
- (10) 'શિક્ષકમાં ક્ષમતા નિર્માણ' માટે NEP-2020માં CPDની ભલામણ કરવામાં આવી છે. અહીં CPD એટલે...
- (A) Comprehensive Professional Development
(B) Continuous Professional Development
(C) Continuous Progressive Development
(D) Comprehensive Programme Development

- 11) નીચે આપેલા બંને વિધાનો માટે કયો વિકલ્પ સાચો ?
- (1) 200 DTH TV Channels એ 'PM evidya' - ડિજિટલ પહેલનો એક ભાગ છે, જે વિદ્યાર્થીઓને પોતાના અનુકૂળ સમયે પૂરક શિક્ષણમાં મદદ કરે છે.
- (2) 'DIKSHA' એ એવું ડિજિટલ પ્લેટફોર્મ છે, જે માત્ર શિક્ષકો માટે છે. અહીં શિક્ષક તાલીમ માટે ઓનલાઇન મોડ્યુલ / કોર્સીસ ઉપલબ્ધ છે.
- (A) વિધાન 1 સાચું છે જ્યારે વિધાન 2 ખોટું છે (B) વિધાનો 1 અને 2 સાચાં છે.
- (C) વિધાન 2 સાચું છે જ્યારે વિધાન 1 ખોટું છે. (D) બંને વિધાનો ખોટાં છે.
- 12) NEP-2020 મુજબ વિદ્યાર્થીઓનું 360° મૂલ્યાંકન એ સંદર્ભમાં શ્રેષ્ઠ વિકલ્પ કયો ?
- (A) સર્વગ્રાહી પ્રગતિપત્રકની સંરચના
- (B) કલા, રમતગમત અને વ્યવસાય-શિક્ષણ સંબંધિત મૂલ્યાંકનનો સમાવેશ
- (C) વિષય પસંદગીમાં વિદ્યાર્થીઓને રસ-રૂચિ મુજબ છૂટ
- (D) બોર્ડની પરીક્ષા વર્ષમાં બે વખત ગોઠવવી
- 13) તાજેતરમાં દિલ્હીમાં ભારત મંડપમ્માં 16 ફેબ્રુઆરી, 2026 માં નીચે પૈકી કયા કાર્યક્રમનું આયોજન થયું હતું ?
- (A) All India Energy Summit (B) India AI Impact Summit
- (C) All India Olympic Planning Summit (D) All India Finance Planning Summit
- 14) NEP:2020માં શિક્ષણમાં ટેકનોલોજીના વિનિયોગ માટે કઈ સંસ્થાની રચના કરવાની દરખાસ્ત કરવામાં આવી છે, જે ટેકનોલોજીના ઉપયોગ અંગેના વિચારોના મુક્ત આદાન-પ્રદાન માટે મંચ પૂરું પાડશે ?
- (A) NCERT (National Council of Educational Research and Training)
- (B) NETF (National Educational Technology Forum)
- (C) NITI Aayog
- (D) NCTE (National Council for Teacher Education)
- 15) વર્ગખંડમાં "Flipped Classroom" મોડલનો ઉપયોગ એટલે શું ?
- (A) વર્ગખંડની બેઠક વ્યવસ્થામાં જરૂર પડે ત્યારે ફેરફાર કરી દેવો.
- (B) પ્રોજેક્ટરના ઉપયોગ દ્વારા વર્ગખંડમાં પાઠ આયોજન મુજબ ભણાવવું.
- (C) શિક્ષકની ગેરહાજરીમાં વિદ્યાર્થીઓ જાતે ભણે તેવી સુવિધા કરવી.
- (D) વિદ્યાર્થીઓ ઘરેથી વિષયવસ્તુનો વીડિયો જોઈને આવે અને વર્ગમાં તેના વિષેની ચર્ચા કે પ્રવૃત્તિ કરે.

- (16) તાજેતરમાં ગુજરાતના કયા જિલ્લામાં વિશ્વના સૌથી મોટા સોલાર પાર્કનું ઉદ્ઘાટન કરવામાં આવ્યું ?
 (A) પાટણ (B) કચ્છ (C) બનાસકાંઠા (D) જામનગર
- (17) ગગનયાન મિશન પહેલા અવકાશમાં જનાર ભારતના પ્રથમ “હ્યુમનોઇડ રોબોટ”નું નામ શું છે ?
 (A) આકાશ મિત્ર (B) વ્યોમ મિત્ર (C) રોબો-ભારત (D) અવકાશ મિત્ર
- (18) એક શાળામાં ધોરણ-9 અને 10 ના વિદ્યાર્થીઓ માટે Financial Literacy અને Environmental Awareness વિશરૂ કરવામાં આવ્યાં છે. આ પ્રેક્ટિસ NEP-2020ના કયા સિદ્ધાંતરજૂ કરે છે ?
 (A) મૂળભૂત સાક્ષરતા અને સંખ્યાજ્ઞાન (B) 21મી સદીના કૌશલ્યોનો વિકાસ
 (C) ક્ષમતાલક્ષી અધ્યયનને મહત્ત્વ (D) આજીવન અને નિરંતર શિક્ષણને પ્રોત્સાહન
- (19) હેમેટાઇટ, મેગ્નેટાઇટ, લિમોનાઇટ અને સિડેરાઇટ - આ કઈ ધાતુના પ્રકારનાં નામ છે ?
 (A) લોખંડ (B) તાંબુ (C) એલ્યુમિનિયમ (D) મેન્ગેનીઝ
- (20) 21 Lessons for the 21st Century પુસ્તકનાં લેખક કોણ છે ?
 (A) રસ્કીન બોન્ડ (B) અમિશ ત્રિપાઠી
 (C) યુવલ નોઆ હરારી (D) ચેતન ભગત
- (21) ‘કેળવણી એ એકધ્રુવી પ્રક્રિયા છે’ આ વિધાન માટે નીચે પૈકી કયું યોગ્ય છે ?
 (A) બાળક કેન્દ્ર સ્થાને હોય છે. (B) શૈક્ષણિક સામગ્રી કેન્દ્ર સ્થાને હોય છે.
 (C) શિક્ષક કેન્દ્ર સ્થાને હોય છે. (D) ગુણાત્મક સુધાર કેન્દ્ર સ્થાને હોય છે.
- (22) કેળવણી એટલે...
 (i) માહિતી પ્રદાનની પ્રક્રિયા (ii) જ્ઞાનનું ડહાપણમાં રૂપાંતરણની પ્રક્રિયા
 (iii) સ્વાવલંબનની કળા (iv) સત્યની શોધ અને પૂર્ણત્વના આવિષ્કરણની પ્રક્રિયા
 (A) i, ii, iii, iv (B) i, ii, iii
 (C) ii, iii, iv (D) i, ii, iii
- (23) કેળવણીનો એક ઉદ્દેશ ‘આત્મસાક્ષાત્કાર’ છે, નીચેનું કયુ વિધાન આત્મસાક્ષાત્કારને યોગ્ય રીતે રજૂ કરે છે ?
 (A) માનવને પોતાની મહત્તાઓ અને મર્યાદાનું જ્ઞાન થવું.
 (B) માનવે પોતાની ઈચ્છા અનુસાર વર્તવું.
 (C) માનવનું શિસ્તબદ્ધ અને સંયમશીલ વર્તન.
 (D) માનવનું માનસિક વિકારોથી મુક્ત થવું.

- (24) શિક્ષણની કઈ વિચારધારાએ તત્ત્વજ્ઞાનના આધારભૂત તત્ત્વ તરીકે વિજ્ઞાનની અદ્યતન પદ્ધતિનો ઉપયોગ કર્યો ?
 (A) પ્રકૃતિવાદ (B) વાસ્તવવાદ (C) વ્યવહારવાદ (D) આદર્શવાદ
- (25) શિક્ષણ વ્યક્તિના રસરૂચિ, ક્ષમતા અને જરૂરિયાતો અનુસાર વિકાસ માટે છે. આ વિધાન શિક્ષણના કયા હેતુ સાથે બંધ બેસે છે ?
 (A) સામાજિક હેતુ (B) વ્યક્તિગત હેતુ
 (C) ઉપયોગિતાનો હેતુ (D) વિકાસાત્મક હેતુ
- (26) શિક્ષણના આ સ્વરૂપમાં શિક્ષણ પ્રત્યક્ષ પણ અલ્પજીવી હોય છે.
 (A) દૂરવર્તી શિક્ષણ (B) નિરંતર શિક્ષણ (C) અનોપચારિક શિક્ષણ (D) ઔપચારિક શિક્ષણ
- (27) આ પ્રકારનાં શિક્ષણમાં સાતત્ય જળવાઈ રહે તે માટે શિક્ષક કરતાં શૈક્ષણિક સામગ્રી વધુ મહત્વની છે.
 (A) પ્રત્યક્ષ શિક્ષણ (B) અનોપચારિક શિક્ષણ
 (C) વૈધિક શિક્ષણ (D) દૂરવર્તી શિક્ષણ
- (28) કયા વાદને વિચારવાદ તરીકે પણ ઓળખવામાં આવે છે ?
 (A) આદર્શવાદ (B) પ્રકૃતિવાદ
 (C) વ્યવહારવાદ (D) માનવતાવાદ
- (29) શિક્ષણમાં એવા વિષયોનો સમાવેશ કરવો જોઈએ કે જે બાળકોને જીવનમાં ઉપયોગી થાય. આ વિચાર કયા વાદને સુસંગત છે ?
 (A) આદર્શવાદ (B) પ્રકૃતિવાદ
 (C) વ્યવહારવાદ (D) માનવતાવાદ
- (30) પ્રકૃતિવાદી દર્શન અનુસાર કિશોરાવસ્થા માટેનો અભ્યાસક્રમ કેવો હોવો જોઈએ ?
 (A) પુસ્તકિયું જ્ઞાન નહીં પણ મુક્ત શિક્ષણ આપે તેવો અભ્યાસક્રમ હોવો જોઈએ.
 (B) ધર્મનું શિક્ષણ આપે તેવો અભ્યાસક્રમ હોવો જોઈએ.
 (C) આત્મરક્ષણ માટેનું શિક્ષણ આપે તેવો અભ્યાસક્રમ હોવો જોઈએ.
 (D) સામાજિકતાનો વિકાસ થાય તેવો અભ્યાસક્રમ હોવો જોઈએ.
- (31) વિકાસ એ માનવોમાં જોવા મળતો ફેરફાર છે. આ ફેરફાર માટે શું સાચું છે ?
 (A) તે પ્રમાણાત્મક અને એકાંગી ફેરફાર છે. (B) તે ગુણાત્મક અને એકાંગી ફેરફાર છે.
 (C) તે પ્રમાણાત્મક અને સર્વાંગી ફેરફાર છે. (D) તે ગુણાત્મક અને સર્વાંગી ફેરફાર છે.

- (32) વર્તનવાદી મનોવૈજ્ઞાનિકોના મતે અધ્યયન શું છે ?
- (A) અધ્યયન એ પરિવર્તન છે.
 (B) અધ્યયન એ પરિવર્તન લાવનાર પ્રક્રિયા છે.
 (C) અધ્યયન એ પરિવર્તન અથવા પરિવર્તન લાવનાર પ્રક્રિયા છે.
 (D) અધ્યયન એ પરિવર્તન અને પરિવર્તન લાવનાર પ્રક્રિયા બંને છે.
- (33) અધ્યયન એ જ્ઞાન મેળવવાની, યાદ રાખવાની અને તેનો ઉપયોગ કરવાની સક્રિય માનસિક પ્રક્રિયા છે. અધ્યયનનો આ દષ્ટિકોણ કોનો છે ?
- (A) વર્તનવાદી મનોવૈજ્ઞાનિકો
 (B) જ્ઞાનવાદી મનોવૈજ્ઞાનિકો
 (C) સમષ્ટિવાદી મનોવૈજ્ઞાનિકો
 (D) માનવતાવાદી મનોવૈજ્ઞાનિકો
- (34) હોવાર્ડ ગાર્ડનરના બહુવિધ બુદ્ધિના સિદ્ધાંત અનુસાર સાત પ્રકારની માનસિક શક્તિઓ હોય છે. જો કોઈ વ્યક્તિ આ સાત પૈકી અવકાશીય શક્તિ સવિશેષ હોય તે શું હોવાની સંભાવના મહત્તમ છે ?
- (A) વૈજ્ઞાનિક
 (B) કવિ
 (C) શિલ્પકાર
 (D) શિક્ષક
- (35) પ્રેરણાના સંદર્ભમાં કયું વિધાન ખોટું છે ?
- (A) પ્રેરણા વ્યક્તિની આંતરિક સ્થિતિ દર્શાવે છે.
 (B) પ્રેરણા વ્યક્તિની જરૂરિયાતોમાંથી ઉદ્ભવી શકે છે.
 (C) પ્રેરણાનું ઈન્દ્રિયગ્રાહ્ય અસ્તિત્વ છે.
 (D) પ્રેરણા વ્યક્તિના પસંદિત વર્તનને ટકાવી રાખે છે.
- (36) વ્યક્તિગત ભિન્નતાના સંદર્ભમાં કયો શૈક્ષણિક ફલિતાર્થ યોગ્ય નથી ?
- (A) વર્ગના વિદ્યાર્થીઓના તેમની ક્ષમતા પ્રમાણે સ્તર બનાવી શિક્ષણ આપવું જોઈએ.
 (B) વર્ગના વિદ્યાર્થીની ક્ષમતાને અનુરૂપ વ્યક્તિગત શિક્ષણ આપવું જોઈએ.
 (C) વર્ગના વિદ્યાર્થીઓના શિક્ષણ માટે વિવિધ પદ્ધતિઓનો ઉપયોગ કરવો જોઈએ.
 (D) વર્ગના વિદ્યાર્થીઓને પર્યાપ્ત મહાવરો મળે તે માટે વધારે ગૃહકાર્ય આપવું જોઈએ.
- (37) પરીક્ષામાં ઓછા ગુણ આવતા વિદ્યાર્થી કહે છે કે : “વિજ્ઞાના સાહેબ બહુ કડકાઈથી પેપર ચેક કરે છે.” આ કઈ બંધ પ્રયુક્તિનું ઉદાહરણ છે ?
- (A) યૌક્તિકીકરણ (Rationalization)
 (B) પ્રક્ષેપણ (Projection)
 (C) તાદાત્મ્ય (Identification)
 (D) ક્ષતિપૂર્તિ (Compensation)

(38) વિશિષ્ટ બાળક અને તેના લક્ષણને દર્શાવતી ખોટી જોડ ઓળખો.

(A) ડિસલેક્સિયા ધરાવતું બાળક - શબ્દોને ખોટી રીતે વાંચે છે.

(B) ડિસ્કેલ્યુલિયા ધરાવતું બાળક - ગાણિતિક પ્રક્રિયામાં ભૂલો કરે છે.

(C) ડિસગ્રાફિયા ધરાવતું બાળક - ગ્રાફ દોરવામાં મુશ્કેલી અનુભવે છે.

(D) ઓટીઝમ ધરાવતું બાળક - આંખનો સંપર્ક કરીને વાત કરી શકતું નથી.

(39) સૂચના : 1 થી 5 માંથી તમને યોગ્ય લાગતા અંકની નીચેના ખાનામાં ✓ ની નિશાની કરો.

પ્રશ્ન : ગણિત વિષય તમને કેવો લાગે છે ?

	1	2	3	4	5	
રસપ્રદ						કંટાળાજનક

આ વલણ માપદંડનું સ્વરૂપ કયા પ્રકારનું છે ?

(A) લિકર્ટ (Likert)

(B) થર્સ્ટન (Thurston)

(C) ગટમેન (Guttman)

(D) ઓસગુડ (Osgood)

(40) કયા સમયગાળામાં માનવશરીર વૃદ્ધિ મહત્તમ થાય છે.

(A) ગર્ભાવસ્થા

(B) શિશુઅવસ્થા

(C) કિશોરાવસ્થા

(D) તરુણાવસ્થા

(41) વિકાસના સંદર્ભમાં ખોટું વિધાન પસંદ કરો.

(A) બાળકનો વિકાસ મસ્તકથી પગની દિશામાં થાય છે.

(B) બાળક પહેલા ખભાના સ્નાયુઓ પર કાંબુ મેળવી પછી કમશ: કોણી, કાંડુ, હથેળી અને છેવટે ટેરવાં પર અંકુશ મેળવે છે.

(C) દુનિયાના દરેક બાળકની વિકાસ-તરાહ એક સમાન હોય છે. તમામ બાળકો તરુણાવસ્થા દરમિયાન જાતિય ફેરફારો અનુભવે છે.

(D) બાળક પહેલાં આંગળીઓ વડે પકડી પછી હાથને અને છેવટે સમગ્ર શરીરને હલાવે છે.

(42) જ્ઞાનતંત્રની ખામી / ક્ષતિ ધરાવતા અધ્યેતાને શું કહેવામાં આવે છે ?

(A) અધ્યયન અક્ષમતા

(B) સ્નાયવિક વિકલાંગતા

(C) સાંવેગિક રીતે અપવાદરૂપ

(D) સામાજિક અને સાંસ્કૃતિક રીતે પછાત

(43) કેટલાંક તરુણ પોતાની જાતને તેંડુલકર, અમિતાભ બચ્ચન, માધુરી દીક્ષિત માનીને પોતાના દરજજાની જરૂરિયાત સંતોષે છે. આ શાનું ઉદાહરણ છે !

(A) યૌક્તિકીકરણ

(B) તાદાત્મ્ય

(C) અતિપૂર્તિ

(D) આરોપણ

- (44) વિકસિત પ્રાણી કે બુદ્ધિશાળી (હોંશિયાર) માનવી માટે કયા પ્રકારનું અધ્યયન ઉપયુક્ત છે ?
 (A) અભિસંપાન દ્વારા અધ્યયન (B) પ્રયત્ન અને ભૂલ દ્વારા અધ્યયન
 (C) અભિક્રમિત અધ્યયન (D) આંતરસૂઝ દ્વારા અધ્યયન
- (45) અજાગ્રત ઈચ્છાઓની અસર જાગ્રત વર્તન પર પડ્યા વિના રહેતી નથી. આ સિદ્ધાંત કયો છે ?
 (A) મેકડૂગલનો સહજવૃત્તિનો સિદ્ધાંત
 (B) ફોઈડનો દમન-આનંદ અને જીવનનો સિદ્ધાંત
 (C) મેસ્લોનો માનવ પ્રેરણાનો સિદ્ધાંત
 (D) મેકલેલેન્ડનો સિદ્ધિ પ્રેરણાનો સિદ્ધાંત
- (46) 1956માં આવેલ બ્લૂમ ટેક્સોનોમી (વર્ગીકરણ)માં વર્ષ 2001માં શો મુખ્ય ફેરફાર કરવામાં આવ્યો ?
 (A) સંશ્લેષણ (Synthesis)ને બદલે સર્જન (Creating) કરવામાં આવ્યું.
 (B) મૂલ્યાંકન (Evaluation) ને સૌથી ઉપર મૂકવામાં આવ્યું.
 (C) ઉપયોજન (Application)ને એક સ્તર નીચે લઈ જવામાં આવ્યું.
 (D) ઉપયોજન (Application) અને વિશ્લેષણ (Analysis)ની વચ્ચે સર્જન નું સ્તર ઉમેરવામાં આવ્યું.
- (47) આપેલા પ્રાપ્તિકોનું પ્રમાણ વિચલન શોધો : 10, 20, 30, 40, 50
 (A) 10 (B) 0 (C) 15 (D) 30
- (48) વર્ગશિક્ષણ દરમિયાન શિક્ષક કહે કે, 'આ એકમ અઘરો લાગે છે? ચાલો ફરી સમજાવુ, મજા પડશે.' આ વર્ગવ્યવહારનું કયુ ઘટક છે ?
 (A) લાગણી સ્વીકાર (B) પ્રોત્સાહન કે વખાણ
 (C) વિદ્યાર્થીના વિચારનો સ્વીકાર (D) વિદ્યાર્થીની પહેલ.
- (49) અધ્યયન તરીકે આકલન (Assessment as Learning)ને સમજાવતું વિધાન કયું છે ?
 (A) પૂર્વ નિર્ધારિત હેતુઓના આધારે વિદ્યાર્થી કેટલું અધ્યયન કરી શક્યો તે માહિતી શિક્ષક મેળવે છે.
 (B) શૈક્ષણિક કાર્યક્રમની અસરકારકતા કેવી રહી તે માહિતી મેળવવા માટે કરવામાં આવે છે.
 (C) આગામી અધ્યાપન વધુ સારું કઈ રીતે બની શકે, જેનાથી વિદ્યાર્થીઓનું અધ્યયન સુધરે તે જાણવા કરવામાં આવે છે.
 (D) આકલન દરમિયાન પણ અધ્યયન થાય છે, જ્યારે વિદ્યાર્થી સ્વઆકલન કરે છે અથવા શિક્ષકે આપેલ પ્રતિપોષણ પર ચિંતન કરે છે.
- (50) વિદ્યાર્થીના વ્યક્તિત્વ, વર્તન કે બિનવિદ્યાકીય નિષ્પત્તિનું મૂલ્યાંકન કરવા કયુ સાધન ઉપયોગમાં લેવું હિતાવહ છે !
 (A) પ્રશ્નાવલિ (B) ક્રમમાપદંડ (C) સિદ્ધિક્સોટી (D) નિદાનક્સોટી

- (51) તે માઈક્રોટિયિંગનું લક્ષણ નથી.
 (A) તે એક નિયંત્રિત વ્યવહાર પદ્ધતિ છે.
 (B) તે અધ્યાપન કૌશલ્યો શીખવતી વાસ્તવિક પરિસ્થિતિ છે.
 (C) તેમાં એક સમયે એક જ કૌશલ્ય શીખવા પર ધ્યાન અપાય છે.
 (D) તે નિશ્ચિત સમય અવધિમાં થતી કામગીરી છે.
- (52) તે મૂલ્યાંકનનું લક્ષણ નથી.
 (A) મૂલ્યાંકન સતત ચાલતી પ્રક્રિયા છે. (B) મૂલ્યાંકન પરિવર્તનલક્ષી છે.
 (C) મૂલ્યાંકન શિક્ષણને ગતિશીલ બનાવે છે. (D) મૂલ્યાંકન એ શિક્ષણનું સાધ્ય છે.
- (53) જો કોઈ કસોટીનું કઠીનતા મૂલ્ય 0 થી 100 માં વિચારવામાં આવે તો તેનું મૂલ્ય કેટલું હોય તો સારું ગણાય ?
 (A) 10 અને 20 ની વચ્ચે (B) 20 થી ઓછું
 (C) 20 થી 80 ની વચ્ચે (D) 80 થી વધુ
- (54) વક્રેખા સમધારણ હોવાને બદલે વચ્ચેના ભાગેથી વધુ અણીદાર હોય તો આ ખામીને શું કહેવાય ?
 (A) ચર્પટકુદતા (B) ફૂટકકુદતા (C) ધન વિરૂપતા (D) ઋણ વિરૂપતા
- (55) પોતાના કાર્યોમાં સુધારણા લાવવા માટે કાર્ય કરનાર દ્વારા જ હાથ ધરાતા સંશોધનને શું કહે છે ?
 (A) સૈદ્ધાંતિક સંશોધન (B) વ્યક્તિગત સંશોધન
 (C) મૂળગત સંશોધન (D) ક્રિયાત્મક સંશોધન
- (56) નીચે ખાલી જગ્યામાં યોગ્ય ગાણિતિક સંજ્ઞા મૂકી સમીકરણ સાચું બનાવો.
 45 ___ 9 ___ 5 ___ 10
 (A) ÷, +, = (B) ÷, ×, =
 (C) =, ×, + (D) ÷, =, -
- (57) દરરોજ સવારે ટાવર-Aનો પડછાયો ટાવર-B પર પડે છે. સાંજે ટાવર-Bનો પડછાયો ટાવર-A પર પડે છે. તો ટાવર-B એ ટાવર-Aની કઈ દિશામાં આવેલ હશે ?
 (A) ઉત્તર (B) દક્ષિણ (C) પૂર્વ (D) પશ્ચિમ
- (58) M એ P નો પુત્ર છે. Q એ O ની પૌત્રી છે. O એ P નો પતિ છે. તો M નો O સાથે સંબંધ શું હશે ?
 (A) પિતા (B) માતા (C) પુત્ર (D) પુત્રી
- (59) 1, 5, 14, 30, ____, 91 ખૂટતી સંખ્યા કઈ હશે ?
 (A) 55 (B) 51 (C) 35 (D) 45

(60) નીચેનામાંથી બાકીની સંખ્યાઓથી જુદી પડતી સંખ્યા કઈ છે ?

16, 25, 36, 62, 144, 196, 225

(A) 25

(B) 62

(C) 144

(D) 196

(61) ચાર બાળકો એક જ હારમાં બેઠા છે. A એ b ની બાજુની સીટ પર છે, પણ C ની બાજુ નહીં. જો C એ D ને બેઠો ન હોય, તો D ની બાજુની સીટમાં કોણ બેઠું હશે ?

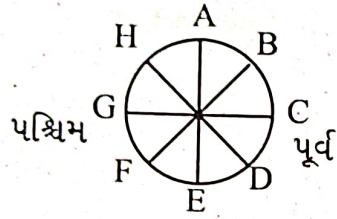
(A) B

(B) B અને A

(C) કંઈ ન કહી શકાય

(D) A

(62) નીચે આકૃતિમાં દર્શાવ્યા મુજબ આઠ વ્યક્તિઓ કેન્દ્રની સામે મુખ રાખીને બેઠા છે. જો દરેકનું સ્થાન વ્યવસ્થિત દિશામાં ત્રણ સ્થાન ખસે, તો નીચે પૈકી કઈ ઘટના નહીં બને ?

(A) B નું મુખ પૂર્વ તરફ હશે.

(B) F નું મુખ પશ્ચિમ તરફ હશે.

(C) A નું સ્થાન અગ્નિમાં હશે.

(D) E નું સ્થાન ઈશાનમાં હશે.

(63) એક વિદ્યાર્થી દક્ષિણ તરફ 12 કિ.મી. અંતર કાપે છે, પછી જમણી બાજુએ વળી 10 કિ.મી. અંતર કાપે જમણી બાજુએ વળી 12 કિ.મી. અંતર કાપે છે. તો તે વિદ્યાર્થી પ્રસ્થાન બિંદુથી કેટલો દૂર હશે ?

(A) 22 કિ.મી.

(B) 44 કિ.મી.

(C) 12 કિ.મી.

(D) 10 કિ.મી.

(64) 'AUDITORIUM' શબ્દનો ઉપયોગ કરી કયો શબ્દ ન બને ?

(A) ADMIN

(B) AUDITOR

(C) AURUM

(D) RADIC

(65) શ્રેણીમાં આગળનું પદ કયું આવે ?

AA11, BB48, CC927, DD1664,

(A) EE 1525

(B) EE 2525

(C) EE 25125

(D) EE 251

(66) આગળની આકૃતિઓ મુજબ છેલ્લી આકૃતિમાં માં કઈ સંખ્યા આવશે ?

$$\begin{array}{c} 48 \\ 42 \boxed{18} 8 \\ 14 \end{array}$$

$$\begin{array}{c} 63 \\ 45 \boxed{15} 21 \\ 9 \end{array}$$

$$\begin{array}{c} 56 \\ 51 \boxed{?} 8 \\ 17 \end{array}$$

(A) 10

(B) 13

(C) 17

(D) 21

(67) આપેલા વિધાનના સારાંશ માટે યું સાચું ?

વિધાન : ભારત બહુવિધ ભાષાઓનો દેશ છે.

સારાંશ :

(1) બધા ભારતીયોએ એકથી વધુ ભાષા શીખવી જોઈએ.

(2) દરેક દેશ બહુવિધ ભાષાઓ ધરાવે છે.

(A) સારાંશ 1 સાચું અને 2 ખોટું છે.

(B) બંને સારાંશ સાચાં છે.

(C) બંને સારાંશ ખોટાં છે.

(D) સારાંશ 1 ખોટું અને 2 સાચું છે.

(68) જો ઘડિયાળમાં 5:40 વાગ્યા હોય, તો દર્પણમાં પ્રતિબિંબમાં કેટલો સમય બતાવશે ?

(A) 4:50

(B) 7:40

(C) 6:20

(D) 2:40

(69) એક લીપ વરમાં કેટલા કલાક હોય છે ?

(A) 8760

(B) 8670

(C) 8784

(D) 8874

(70) જો '+' નો અર્થ 'x' થતો હોય, '-' નો અર્થ '+' થતો હોય અને 'x' નો અર્થ '÷' થતો હોય તો

$[(5 + 6) - 6] \times 12 = \dots\dots\dots$

(A) 60

(B) 03

(C) 05

(D) 04

(71) કયા વાક્યમાં અવ્યયનો ઉપયોગ થતો નથી ?

(A) તે પાસ થયો કેમ કે તેણે ખૂબ મહેનત કરેલી.

(B) શાબાશ છે એ બહાદૂર જુવાનને !

(C) એ પ્રાણઘાતક અસ્માતથી તે મરી જાત.

(D) એ ચોરની પેઠે ઘરમાં ઘૂસ્યો.

(72) કયું વાક્ય કર્મણિ પ્રયોગમાં નથી ?

(A) તને વિમાન દેખાય છે ?

(B) મેં શીખસિન કર્યું.

(C) મને વાત સમજાય છે.

(D) મારે આસને બેસવું છે.

(73) A સાથે Bનાં સાચાં જોડકાં દર્શાવતો વિકલ્પ કયો છે ?

A

B

(a) લખવાનું આપોને

(i) ભવિષ્યકૃદંત

(b) માગ્યા મેહ વરસે નહીં

(ii) સંબંધક ભૂ.કૃ.

(c) લખી લખીને યાક્યો

(iii) હેત્વર્થ

(d) વાંચવા આવજો

(iv) ભૂતકૃદંત

(A) (a) i, (d) ii, (b) iii, (c) iv

(B) (b) i, (c) ii, (d) iii, (a) iv

(C) (c) i, (b) ii, (d) iii, (a) iv

(D) (a) i, (c) ii, (d) iii, (b) iv

- (74) કયા જોડકામાંના શબ્દો એક પ્રકારનો જ સમાસ દર્શાવે છે ?
- (A) તપોધન, પાઠ્યેતર (B) ઘનશ્યામ, કાપુરુષ
(C) કલ્પલતા, શ્રીયુત (D) શેષશાયી, સ્વચ્છંદ
- (75) એ શબ્દ શોધો કે જેનો અર્થ અન્ય કરતાં ભિન્ન છે.
- (A) પુંડરિક (B) પર્યંક (C) રાજીવ (D) શતદલ
- (76) સાચી જોડણી પસંદ કરો.
- (A) હિમસૂતા (B) હીમસુતા (C) હીમસૂતા (D) હિમસુતા
- (77) એ, થી, થકી, વડે વગેરે પ્રત્યયો કઈ વિભક્તિમાં આવે છે ?
- (A) સંપ્રદાન (B) અપાદાન (C) સંબંધ (D) કરણ
- (78) પોતાની વાતને કે વિષયને સ્પષ્ટ કરવાનો પ્રયત્ન કરતા ગદ્યને કયા પ્રકારનું ગદ્ય કહેવામાં આવે છે ?
- (A) વાદાત્મક (B) વિવરણાત્મક (C) વર્ણનાત્મક (D) ભાવાત્મક
- (79) તમતમારે, જુદાજુદા, દૂરદૂરથી વગેરે કયા પ્રકારના શબ્દો છે ?
- (A) નામયોગી શબ્દો (B) સંયુક્ત શબ્દો
(C) સામાસિક શબ્દો (D) દ્વિરુક્તિવાળા શબ્દો
- (80) નીચેનામાંથી પરિમાણવાચક વિશેષણ જણાવો.
- (A) આટલું (B) આવું
(C) કડવું (D) પહેલું
- (81) નીચેનામાંથી કયા વિકલ્પમાં તમામ શબ્દોની જોડણી વ્યાકરણની દૃષ્ટિએ સંપૂર્ણ સાચી છે ?
- (A) શારીરિક, આશીર્વાદ, જિજ્ઞવિષા, સુશ્રુષા (B) શારીરિક, આશીર્વાદ, જિજ્ઞવિષા, શુશ્રુષા
(C) શારીરિક, આશિર્વાદ, જિજ્ઞવિષા, શુશ્રુષા (D) શારીરિક, આશિર્વાદ, જિજ્ઞવિષા, શુશ્રુષા
- (82) નીચેનામાંથી કયો શબ્દ 'અન્ન'નો પર્યાયવાચી શબ્દ નથી ?
- (A) હાય (B) વાજી (C) તોખાર (D) કુંજર
- (83) વાક્યશુદ્ધિના નિયમ અનુસાર નીચેનામાંથી વ્યાકરણની દૃષ્ટિએ શુદ્ધ વાક્ય પસંદ કરો.
- (A) મેં આજે એક ગાય અને એક બળદને આવતી જોઈ.
(B) મેં આજે એક ગાય અને એક બળદ આવતાં જોયાં.
(C) મેં આજે એક ગાય અને એક બળદ આવતા જોયો.
(D) મેં આજે એક ગાય અને બળદને આવતી જોઈ.

(84) नीचेना वाक्यमां व्याकरणीय रीते कयो शब्दप्रयोग ञोटो छे ? “तेझे मने सहृदयतापूर्वक आवकार आष्यो.”

(A) तेझे (B) सहृदयतापूर्वक (C) आवकार (D) आष्यो

(85) लेखनकार्य करती वषते वाक्यना अंते के वच्ये कोर्ध विगत लभवानी बाकी रडी गई होय, त्यारे तेने उमेरवा माटे क्या चिह्ननो उपयोग थाय छे ?

(A) लोपचिह्न (') (B) काकपट्ट / छंसपट्ट (^) (C) लघुरेखा (-) (D) कुट्टी (*)

(86) Pair the words with their antonyms.

Words

Antonyms

(a) lazy

(i) diligent

(b) active

(ii) blunt

(c) sharp

(iii) inert

(d) fertile

(iv) barren

(A) (c) i, (d) ii, (a) iii, (b) iv

(B) (a) ii, (c) iii, (b) i, (d) iv

(C) (c) ii, (d) i, (b) iii, (a) iv

(D) (a) i, (d) iii, (c) ii, (b) iv

(87) Which word has no suffix.

(A) Health

(B) Library

(C) Embrace

(D) Marriage

(88) Find out the odd pair.

(A) proud - pride

(B) bond - bind

(C) grieve - grief

(D) lose - loss

(89) Arrange these sentences in proper order to describe an accident-scene.

(i) Passengers were told to be ready to quit the ship.

(ii) Everyone knew there was fire on board.

(iii) Smoke oozed up between the planks.

(iv) Flames broke out here and there.

(v) Most people bore the shock bravely.

(A) iii, ii, v, iv, i

(B) i, ii, iv, iii, v

(C) iv, iii, ii, v, i

(D) iii, iv, ii, i, v

(90) Select the sentence with almost similar meaning to the sentence “At the moment the duck looked exhausted.”

(A) The duck looked dreadful

(B) The duck was looking for a place to hide

(C) The duck looked very tired.

(D) The duck seemed unhappy.

- (91) Put proper preposition in the blank. He was looking his lost keys.
 (A) at (B) for (C) after (D) into
- (92) he finds a job, his family will starve. Fill in the blank with proper word.
 (A) It (B) Unless (C) As (D) However
- (93) The harder you work, the result you will get.
 (A) good (B) best (C) better (D) lower
- (94) Select the similar word for Inventory.
 (A) Summary (B) Schedule (C) Index (D) Questionnaire
- (95) All the crows are black. We find a white crow, put proper adverb to complete the sentence.
 (A) frequently (B) usually (C) rarely (D) always
- (96) Which expression best conveys the idea ?
 (A) During the curfew, the streets wearing desolate look.
 (B) During the curfew, the streets wore a desolate look.
 (C) During the curfew, the streets have had worn desolate looks
 (D) During the curfew, the streets has been wearing desolation looks
- (97) What is the correct noun form of the verb 'compel' ?
 (A) Compelation (B) Compulsion
 (C) Compulsory (D) Compellment
- (98) Fill in the blank with the correct preposition : "The committee is totally opposed the new proposal."
 (A) for (B) against (C) to (D) with
- (99) Fill in the blanks with appropriate articles : "He is heir to the throne and honest man."
 (A) a, a (B) an, a (C) an, an (D) the, a
- (100) Identify the correct verb according to subject-verb Agreement : "Neither the principal nor the teachers present at the meeting yesterday."
 (A) was (B) were (C) are (D) is

- (101) भिन्न अर्थ वाला शब्द पहचानिए।
- (A) मुबाहिस (B) साजिस
(C) वितर्क (D) विवाद
- (102) कबीर के संबंध में गलत विधान कौन-सा है ?
- (A) वे परमानंद के शिष्य थे। (B) कबीर की भाषा सधुक्कड़ी कहलाती है।
(C) इनका प्रमुख ग्रंथ 'बीजक' है। (D) कबीर का जन्म सन 1398 में हुआ था।
- (103) कृति-कृतिकार के संबंध में सही जोड़ पहचानिए।
- (A) कृष्ण-भक्ति - नरसिंह महेता (B) जो बीत गई सो बात गई - मन्नू भण्डारी
(C) अजंता - भगवत शरण उपाध्याय (D) नन्हा सा पौधा - त्रिलोचन
- (104) मुहावरा का गलत अर्थ हो, ऐसा विकल्प चुनिए।
- (A) पौ बारह होना - लाभ ही लाभ होना (B) पानी फिरना - सब व्यर्थ होना
(C) निगाह में बाँध लेना - सदैव याद रखना (D) खटिया खड़ी होना - इज्जत बिगड़ना
- (105) शब्द समूह और उसके अर्थ के संबंध में सही विकल्प कौन-सा है ?
- (A) उत्तर पश्चिम की दिशा - अग्नि (B) तेल रखने का एक छोटा बर्तन - ढिबरी
(C) पूँजी की रकम - लागत (D) माल खरीदने और बेचने वाला आदमी - मुन्शी
- (106) गलत विकल्प चुनिए।
- (A) मीराबाई संत रैदास की शिष्या हैं।
(B) गोवर्धनराम त्रिपाठी का जन्म गुजरात के अहमदाबाद में हुआ था।
(C) रामवृक्ष बेनीपुरी गांधीजी के साथ असहयोग आंदोलन में जुड़े थे।
(D) यशपाल मार्क्सवादी विचारधारा के समर्थक थे।
- (107) समानार्थी शब्द की गलत जोड़ ढूँढ़िए।
- (A) उद्भिज - अंडज (B) अहर्निश - रात-दिन
(C) निर्निमेष - अपलक (D) दुर्ग - किला
- (108) 'पाठशाला' शब्द का समास पहचानिए।
- (A) कर्मधारय समास (B) अव्ययीभाव समास
(C) तत्पुरुष समास (D) बहुव्रीहि समास

(109) काव्यपंक्ति पूर्ण कीजिए।

“बीरव्रती तुम धीर अछोभा”

(A) रिपु कायर कथहिं प्रतापु।

(B) गारी देत न पावहु सोभा।

(C) व्यर्थ धरहु धनु बान कुठारा।

(D) परसु बिलिकु महीपकुमारा।

(110) व्यावहारिक पत्राचार के संदर्भ में गलत विधान चुनिए।

(A) मसौदे में प्रेषिती (पानेवाला) के संबंधित संदर्भों का उल्लेख नहीं करना चाहिए।

(B) पत्र को तीन वर्गों में बाँटा जा सकता है।

(C) स्वनिर्देश में सामान्यतः भवदीय या भवदीया का प्रयोग लिंग अनुसार किया जाता है।

(D) सरकारी पत्राचार में मसौदा लेखन महत्वपूर्ण माना जाता है।

(111) गलत विधान चुनिए।

(A) निमंत्रण पत्र में सार्वजनिक या सामाजिक निमंत्रणपत्र को उसके प्रकार में समाविष्ट किया है।

(B) निमंत्रण पत्र विवाह, जन्मदिन, मुंडन, यज्ञोपवीत संस्कार आदि में भेजे जाते हैं।

(C) निमंत्रण पत्र में निमंत्रण करनेवाले व्यक्ति एक से अधिक हो सकते हैं।

(D) संबोधन और अभिवादन निमंत्रण पत्र में होना अनिवार्य हैं।

(112) 'गुलाब और बुलबुल' कविता संग्रह किस कवि की रचना है ?

(A) त्रिलोचन (वासुदेव सिंह)

(B) राजेश जोशी

(C) सुब्रमण्यम भारती

(D) विजय तिवारी

(113) 'बापू की कुटिया में' इकाई में बापू के शैल्फ खानों में कौन-सी किताब का उल्लेख नहीं है ?

(A) आश्रमभजनावली

(B) रामचरितमानस

(C) रामायण

(D) गीता आणि गीताई

(114) समास का सही विकल्प पहचानिए।

(A) जनप्रिय – कर्मधारय समास

(B) दशानन – द्विगु समास

(C) गाँव-गाँव – अव्ययीभाव समास

(D) अपना-पराया - तत्पुरुष समास

(115) विलोम शब्द की गलत जोड़ पहचानिए।

(A) प्रदोष - प्रत्यूष

(B) ज्वारा - भाटा

(C) वाग्मी - मितभाषी

(D) आद्र - कृश

(116) 'चंद्रशेखर आजाद' इकाई के अनुसार सही नहीं है, ऐसा वाक्य पहचानिए।

(A) चंद्रशेखर के लिए दया का दूसरा नाम साहस था।

(B) चंद्रशेखर के लिए क्षमा का दूसरा नाम आपत्ति था।

(C) चंद्रशेखर का मन मक्खन सदृश कोमल था।

(D) चंद्रशेखर की वाणी की शोभा मौन थी।

(117) विजय तिवारी रचित 'गजल' इकाई कहाँ से ली गई है ?

(A) फल खाए शज़र

(B) निर्झर

(C) साये में धूप

(D) सूर्य का स्वागत

(118) 'आमरण' समास का कौन-सा भेद है?

(A) तत्पुरुष समास

(B) बहुव्रीहि समास

(C) अव्ययीभाव समास

(D) कर्मधारय समास

(119) लेखक रामवृक्ष वेनीपुरी कुटिया में कहाँ बैठकर पंक्तियाँ लिख रहे थे ?

(A) सिरहाने

(B) पायताने

(C) बीच में

(D) बाहर

(120) 'गुरूपर्व' पाठ के अनुवादक कौन हैं ?

(A) इज़हार अहमद नदीम

(B) खालिद अशरफ

(C) भवानी प्रसाद मिश्र

(D) अनामिका

(121) लेखक श्रीलाल शुक्ल को किस उपन्यास के लिए साहित्य अकादमी पुरस्कार से सम्मनित किया गया?

(A) सूनी घाटी का सूरज

(B) अज्ञातवास

(C) सीमाएँ टूटती हैं

(D) राग दरबारी

(122) इनमें से कौन सा अंग्रेजी साप्ताहिक है जिसके संपादन में कवि सुब्रमण्यम भारती ने सहयोग दिया?

(A) बालभारत

(B) यंग इंडिया

(C) स्वराज

(D) न्यू इंडिया

- (123) 'फर्क' कहानी का मुख्य संदेश क्या है ?
- (A) सीमाएँ बहुत जरूरी हैं
(B) युद्ध अनिवार्य है
(C) व्यापार बढ़ाना चाहिए
(D) मनुष्य भेदभाव मानता है जबकि पशु नहीं
- (124) तुलसीदास ने 'रामचरित मानस' की रचना किस भाषा में की है ?
- (A) अवधी (B) ब्रज
(C) संस्कृत (D) खड़ीबोली
- (125) हिंदी में 'आंचलिक कथा' की नींव किसने रखी ?
- (A) प्रेमचन्द (B) निराला
(C) फणीश्वरनाथ 'रेणु' (D) महादेवी वर्मा
- (126) त्रिलोचनजी का मूल नाम क्या था ?
- (A) शिवप्रसाद सिंह (B) रत्नसिंह
(C) वासुदेव सिंह (D) रामदेव सिंह
- (127) संगीत की ध्वनि से रीझकर अपना शरीर कौन न्यौछावर कर देता है ?
- (A) मनुष्य (B) शेर
(C) मृग (D) पक्षी
- (128) 'चारों ओर से घिरा हुआ मैदान' – शब्द समूह के लिए एक शब्द दीजिए।
- (A) घाटी (B) अहाता
(C) पर्वत (D) खाई
- (129) जिन शब्दों का विग्रह करते समय किसी खास व्यक्ति का बोध होता है, ऐसे शब्दों को _____ कहते हैं।
- (A) तत्पुरुष समास (B) बहुव्रीहि समास
(C) कर्मधारय समास (D) उपपद समास
- (130) 'Draft' शब्द का सही हिन्दी पारिभाषिक क्या है ?
- (A) प्रारूप (B) टिप्पणी
(C) आदेश (D) मसौदा

- (131) चंद्रशेखर आजाद को क्या कहते लेखक को चोट लगती है ?
- (A) वीर (B) स्वर्गीय
(C) बहादुर (D) सुंदर
- (132) 'कदम मिलाकर चलना होगा' कविता कौन से प्रकार की है ?
- (A) शौर्यगीत (B) उर्मिगीत
(C) पद्य (D) आह्वानगीत
- (133) प्रगतिशील काव्यधारा के कवि का नाम बताइए
- (A) अटल बिहारी वाजपेयी (B) रहीम
(C) त्रिलोचन (D) सुब्रमण्यम भारती
- (134) लक्ष्मण के कुल में देवता, ब्राह्मण, हरिभक्त और गाय के साथ क्या नहीं होता?
- (A) इन चारों को मारा जाता था
(B) इन चारों को नहीं मारा जाता
(C) इन चारों के साथ अन्याय नहीं होता
(D) इन चारों पर वीरता नहीं दिखाई जाती
- (135) अजंता गाँव के पास कौन सी नदी है ?
- (A) गोमती (B) बाघुर
(C) सरस्वती (D) गंगा
- (136) 'माही के मूरते' और 'लाल तारे' किन के रेखाचित्रों के संग्रह है ?
- (A) यशपाल (B) राजेश जोशी
(C) रामवृक्ष बेनीपुरी (D) श्री लाल शुक्ल
- (137) कवयित्री के अनुसार दुनिया के हर चमत्कार का सृजन कौन करते हैं ?
- (A) मजदूर, खुरदरे हाथों से (B) वैज्ञानिक, ज्ञान के प्रभाव से
(C) राजनेता, नेतृत्व से (D) जादूगर, हाथ की सफाई से
- (138) आजाद किन विषयों पर तर्क-वितर्क को 'वाक् विलास' समझते थे?
- (A) विज्ञान (B) भूगोल
(C) कला (D) ईश्वर, धर्म और पाप-पुण्य

- (139) रामवृक्षजीने किसकी आज्ञा पर अपने जीवन के प्रवाह को मोड़ दिया था?
- (A) स्वामी विवेकानंदजी (B) गांधीजी की
(C) भगत सिंह (D) चंद्रशेखर आज़ाद
- (140) भाई रे गाय तो लूँ? तो दूहे कौन ?
- (A) वस्तु के उपयोग का ज्ञान न होना (B) वस्तु उपयोगी न होना
(C) वस्तु के उपयोग का ज्ञान कम होना (D) वस्तु ही पसंद न होना
- (141) 'आपका बंटी' प्रसिद्ध उपन्यास के रचयिता कौन हैं?
- (A) फणीश्वरनाथ रेणु (B) उषा प्रियंवदा
(C) नरेश मेहता (D) मन्नू भण्डारी
- (142) छायावाद की झलक किसकी रचनाओं में नहीं दिखाई देती है ?
- (A) जयशंकर प्रसाद (B) सूर्यकान्त त्रिपाठी
(C) महादेवी वर्मा (D) नागार्जुन
- (143) 'परमात्मा से यही प्रार्थना है कि आप सदैव बेमुरौवत, उद्वण्ड, कठोर, परंतु धर्मनिष्ठ दारोगा बने रहें।' कथन में बेमुरौवत का अर्थ
- (A) किसी का लिहाज न करने वाला
(B) सबका लिहाज करने वाला
(C) किसी की चिंता न करने वाला
(D) सबकी चिंता करने वाला
- (144) 'जो बीत गई सो बात गई' कविता हरिवंशराय बच्चन के किस काव्यसंग्रह से ली गई है ?
- (A) मधुशाला (B) मधुबाला
(C) निशा निमंत्रण (D) सतरंगिणी
- (145) आकाशवाणी, दूरदर्शन, विज्ञापन तथा पत्रकारिता आदि में प्रयुक्त होने वाली हिन्दी अर्थात्
- (A) कार्यालयीन हिन्दी (B) तकनीकी हिन्दी
(C) वाणिज्यिक हिन्दी (D) जनसंचारी हिन्दी
- (146) शब्द-अर्थ की सही जोड़ पहचानिए।
- (A) सतर - छत (B) शहतीर - ख्वाब
(C) मुनासिब - अनुचित (D) तुहिन - बर्फ

- (147) 'चार्ल्स टाउन से जोहनिसबर्ग' किस साहित्यविद्या का अंश है ?
- (A) आत्मकथा अंश (B) उपन्यास अंश
(C) नाट्य अंश (D) कहानी अंश
- (148) देवनागरी लिपि के टाइप सर्वप्रथम कहाँ बने ?
- (A) यूरोप में (B) अफ्रिका में
(C) जापान में (D) जर्मनी में
- (149) परशुराम – लक्ष्मण संवाद पद्यांश 'रामचरित मानस' के किस कांड से लिया गया है ?
- (A) अरण्य कांड (B) लंका कांड
(C) किष्किन्धा कांड (D) बाल कांड
- (150) तद्भव तत्सम की सही जोड़ पहचानिए।
- (A) आँसू – अश्रु (B) गाँव – गाम
(C) पत्थर – पथ्थर (D) हाथ – हस्तिन
- (151) 'रत्नजड़ित' शब्द का समास पहचानिए।
- (A) कर्मधारय (B) बहुव्रीहि
(C) तत्पुरुष (D) अव्ययीभाव
- (152) हिन्दी भाषा में प्रयुक्त 'डाकखाना' शब्द मूलतः किस प्रकार मिश्रित रूप है ?
- (A) हिन्दी + संस्कृत
(B) हिन्दी + अरबी
(C) अरबी + फारसी
(D) हिन्दी + फारसी
- (153) गोपियों को बाँसुरी किसके जैसी लगती है ?
- (A) बहन जैसी (B) सौतन जैसी
(C) सखी जैसी (D) माता जैसी
- (154) बापू की कुटिया किससे बनी है ?
- (A) बाँस और लकड़ी से (B) सीमेन्ट और ईंट से
(C) गोबर और मिट्टी से (D) मिट्टी और रेती से

- (155) 'कृति एवं कृतिकार' की दृष्टि से सही विकल्प चुनिए।
- (A) एक और जन्मदिन – रामदरश मिश्र
 (B) मनोहरपुरी की सीमा पर – उदय प्रकाश
 (C) घर – भोलाभाई पटेल
 (D) कारतूस – दुष्यंत कुमार
- (156) मुद्रण का आविष्कार कहाँ हुआ था ?
- (A) जापान (B) जर्मनी
 (C) चीन (D) भारत
- (157) गोपाल दास सक्सेना का उपनाम क्या है ?
- (A) बनफूल (B) रेणु
 (C) नीरज (D) धनपत राय
- (158) 'बिलकुल अनपढ़ होना' कहावत का सही अर्थ बताइए।
- (A) नाम बड़े और दर्शन छोटे
 (B) काला अक्षर भैंस बराबर
 (C) सावन सूखे, न भादो हरे
 (D) दूध का दूध, पानी का पानी
- (159) 'निगाह में बाँध लेना' मुहावरे का अर्थ है.
- (A) नज़र लगाना (B) ईर्ष्या करना
 (C) आँखों में आना (D) सदा याद रखना
- (160) सरकार और कंपनियों के विभिन्न ऑफिसों के आपसी नेटवर्क को क्या कह सकते हैं?
- (A) इंटरनेट (B) ई-मेल
 (C) कम्प्यूटर (D) इंटरनेट
- (161) हिन्दी विश्वकोश का निर्माण और प्रकाशन किसने किया?
- (A) भारतेन्दु हरिश्चंद्र
 (B) हजारी प्रसाद द्विवेदी
 (C) प्रेमचन्द
 (D) नगेंद्रनाथ बसु

- (162) जोहनिसबर्ग पहुँचने के लिए एक रात कहाँ रुकना पड़ता है ?
- (A) चार्ल्सटाउन (B) केपटाउन
(C) स्टैण्डरटन (D) स्प्रेण्डस्टिन
- (163) निम्नलिखित वाक्यों में से अशुद्ध वाक्य बताइए।
- (A) वह विद्वान महिला है। (B) उसने करवट बदली।
(C) आपके दर्शन हो गए। (D) वह समय का सदुपयोग करता है।
- (164) 'नारीत्व' शब्द का संधि विग्रह कीजिए।
- (A) नारी + तव (B) नारी + त्व
(C) नारी + त्व (D) नारी + तव्
- (165) दुनियाभर में विश्व पर्यटन दिवस _____ को मनाया गया।
- (A) 25 सितम्बर 2001 (B) 21 अक्तूबर 2001
(C) 27 सितम्बर 2003 (D) 27 अप्रैल 2004
- (166) 'उसके शीतल तुहिन कणों को' पंक्ति में रेखांकित शब्द 'तुहिन' का मतलब क्या होता है ?
- (A) जल (B) तुंग
(C) निर्मल (D) बर्फ
- (167) इनमें से 'तत्सम शब्द' कौन-सा है ?
- (A) भात (B) हल्दी
(C) घोटक (D) तुरन्त
- (168) निम्नलिखित इकाई सम्बन्धित सही पात्र नहीं है, ऐसा विकल्प पहचानिए।
- (A) दुःख - जगतु (B) अकेली - हरखु
(C) नन्हा सा पौधा - गोखले (D) नींव की ईंट हो तुम दीदी - कृष्णा
- (169) निम्नलिखित प्रौद्योगिकी का पूरा नाम के संदर्भ में गलत विकल्प ढूँढ़िए।
- (A) एचटीटीपी - हाइपर टेक्स्ट ट्रान्सफर प्रोटोकॉल
(B) ई कॉमर्स - इंटरनेट कॉमर्स
(C) एचटीएमएल - हाइपर टेक्स्ट मार्कअप लैंग्वेज
(D) एसएमएस - शॉर्ट मैसेज सर्विस

(162) जोहनिसबर्ग पहुँचने के लिए एक रात कहाँ रुकना पड़ता है ?

(A) चार्ल्सटाउन

(B) केपटाउन

(C) स्टैण्डरटन

(D) स्प्रेण्डस्टिन

(163) निम्नलिखित वाक्यों में से अशुद्ध वाक्य बताइए।

(A) वह विद्वान महिला है।

(B) उसने करवट बदली।

(C) आपके दर्शन हो गए।

(D) वह समय का सदुपयोग करता है।

(164) 'नारीत्व' शब्द का संधि विग्रह कीजिए।

(A) नारी + तव

(B) नारी + त्व

(C) नारी + त्व

(D) नारी + तव्

(165) दुनियाभर में विश्व पर्यटन दिवस _____ को मनाया गया।

(A) 25 सितम्बर 2001

(B) 21 अक्तूबर 2001

(C) 27 सितम्बर 2003

(D) 27 अप्रैल 2004

(166) 'उसके शीतल तुहिन कणों को' पंक्ति में रेखांकित शब्द 'तुहिन' का मतलब क्या होता है ?

(A) जल

(B) तुंग

(C) निर्मल

(D) बर्फ

(167) इनमें से 'तत्सम शब्द' कौन-सा है ?

(A) भात

(B) हल्दी

(C) घोटक

(D) तुरन्त

(168) निम्नलिखित इकाई सम्बन्धित सही पात्र नहीं है, ऐसा विकल्प पहचानिए।

(A) दुःख - जगतु

(B) अकेली - हरखु

(C) नन्हा सा पौधा - गोखले

(D) नींव की ईंट हो तुम दीदी - कृष्णा

(169) निम्नलिखित प्रौद्योगिकी का पूरा नाम के संदर्भ में गलत विकल्प ढूँढ़िए।

(A) एचटीटीपी - हाइपर टेक्स्ट ट्रान्सफर प्रोटोकॉल

(B) ई कॉमर्स - इंटरनेट कॉमर्स

(C) एचटीएमएल - हाइपर टेक्स्ट मार्कअप लैंग्वेज

(D) एसएमएस - शॉर्ट मैसेज सर्विस

(170) शब्द समूह के लिए एक शब्द का गलत विकल्प कौन-सा है?

- (A) पेट का आगे की ओर बढ़ा हुआ भाग – बेढंगा
- (B) जो कई पीढ़ियों से चला आता है – पुरतैनी
- (C) प्रभात का सूर्य – बालारुण
- (D) हवा न चलने से मालूम होनेवाली गरमी – उमस

(171) 'रेडियम की आत्मकथा' इकाई के संबंध में सही न हो ऐसा वाक्य पहचानिए।

- (A) रेडियम से निकली दो प्रकार की किरणों को हम खाली आँख नहीं देख सकते।
- (B) रेडियम की उत्पत्ति 'पीच ब्लेंडी' नामक एक खनिज पदार्थ से हुई है।
- (C) रेडियम नासूर के रोगियों की चिकित्सा के लिए उपयोगी है।
- (D) रेडियम के पितामह इउरानियम है।

(172) काव्यपंक्ति की पूर्ति कीजिए।

लघु जीवन लेकर आये हैं,

- (A) वह कच्चा पीनेवाला है।
- (B) मधुघट फूटा ही करते हैं।
- (C) कब रोता है चिल्लाता है।
- (D) प्याले टूटा ही करते हैं।

(173) 'बाढ़ की संभावनाएँ' काव्य में किस पेड़ की बात है ?

- (A) आम
- (B) चीड़
- (C) पीपल
- (D) नीम

(174) 'सम्प्रदान कारक' का उपयोग हुआ हो, ऐसा वाक्य ढूँढ़िए।

- (A) महेश ने कुल्हाड़ी से उसे मारा।
- (B) नीरज के लिए साइकिल लाया हूँ।
- (C) वर्मा जी मकान से गिर पड़े।
- (D) वह रेल की छत पर बैठा था।

(175) निम्नलिखित वाक्यों में से मिश्रवाक्य को पहचानिए।

- (A) रात होने पर अंधेरा छा गया।
- (B) उसने जो माँगा था, इसे मिल गया।
- (C) अध्यापक के चले जाने पर लड़के कूदने लगे।
- (D) रमेश ने मुझे देखा और घबरा गया।

- (176) 'भ्रमितपथिक' किसकी प्रमुख रचना है ?
 (A) रामवृक्ष बेनीपुरी
 (B) लक्ष्मीनारायण लाल
 (C) यशपाल
 (D) सद्गुरु शरण अवस्थी
- (177) 'किसी चमकदार लहर की उछाहमें छुपते' इस पंक्ति में रेखांकित शब्द उछाह का अर्थ क्या है ?
 (A) पेड़
 (B) पानी
 (C) समुद्र
 (D) उत्साह
- (178) 'राजनीतिक' शब्द में कौन-सा प्रत्यय है ?
 (A) इक
 (B) तिक
 (C) क
 (D) नीतिक
- (179) गौरे अंग्रेज द्वारा किए गए अमानुषिक व्यवहार का वर्णन गांधीजी ने किस कृति में किया है ?
 (A) सर्वोदय
 (B) मंगलप्रभात
 (C) सत्य के प्रयोग
 (D) नवजीवन
- (180) 'सोमाबुआ' किस कहानी का प्रमुख अमर पात्र है ?
 (A) त्रिशंकु
 (B) मैं हार गई
 (C) अकेली
 (D) वापसी
- (181) "अधिगम (सीखना) अनुभव के परिणामस्वरूप व्यवहार में परिवर्तन द्वारा व्यक्त होता है।" - यह परिभाषा किस विद्वान ने दी है ?
 (A) गेट्स
 (B) फ्रोनबैक
 (C) डॉ. भोलानाथ तिवारी
 (D) डॉ. देवेन्द्रनाथ शर्मा
- (182) एक शिक्षक शाहजहाँ के विषय में पढ़ाते समय ताजमहल से शुरु करता है। शिक्षक ने इस प्रक्रिया में कौन से शिक्षण सूत्र का उपयोग किया ?
 (A) सरल से जटिल की ओर
 (B) मूर्त से अमूर्त की ओर
 (C) विशेष से सामान्य की ओर
 (D) ज्ञात से अज्ञात की ओर
- (183) 'शिक्षक नये शब्दों की संरचना कर सकेगा।' यह अपेक्षित परिवर्तन किस उद्देश्य आधारित है ?
 (A) ज्ञानात्मक उद्देश्य
 (B) बोधात्मक उद्देश्य
 (C) प्रयोजनात्मक उद्देश्य
 (D) मूल्यांकनात्मक उद्देश्य

- (184) पारदर्शी कागज पर चित्र बनाकर कक्षाकक्ष में प्रस्तुत करने हेतु शिक्षक किस यांत्रिक उपकरण का उपयोग कर सकता है ?
- (A) ओवरहेड प्रोजेक्टर (B) कम्प्यूटर
(C) रेखाचित्र (D) प्रोजेक्टर
- (185) वाक्य में लिंग, वचन, पुरुष, कारक, काल आदि की दृष्टि से पदों की पारस्परिक संगति के बारे में शिक्षार्थियों को समझाने हेतु शिक्षक किसके बारे में संकल्पना स्पष्ट करेंगे ?
- (A) अन्विति (B) अनुतान
(C) बलाघात (D) वाक्यभेद
- (186) निम्न में से पठन-पक्रिया का अन्तिम सोपान कौन-सा है ?
- (A) प्रत्यभिज्ञान (B) अर्थग्रहण
(C) मूल्यांकन (D) अनुप्रयोग
- (187) कक्षाध्यापन में निगमन पद्धति के विनियोग का तीसरा सोपान पहचानिए।
- (A) नियम या परिभाषा (B) उदाहरणों की प्रस्तुति
(C) निष्कर्ष (D) परीक्षण
- (188) भाषा शिक्षण की 'परोक्ष पद्धति' के बारे में कौन-सा विधान उचित नहीं है ?
- (A) इस पद्धति से पढ़ानेवाला शिक्षक व्याकरण शिक्षण पर जोर देता है।
(B) यह अनुवाद को विशेष महत्व देती है।
(C) भाषा की संरचना सिखाने की उत्तम पद्धति है।
(D) वाचन तथा लेखन पर जोर दिया जाता है।
- (189) गहन पठन का मुख्य उद्देश्य क्या है ?
- (A) तीव्र गति से पठन का अभ्यास
(B) भाषा, भाव, विचार का विश्लेषण
(C) ध्वनि, शब्द, वाक्य रचना का विश्लेषण
(D) रस, छंद, अलंकार का अध्ययन
- (190) इनमें से कौन-सी सामग्री दृश्य-श्राव्य सामग्री है ?
- (A) रेडियो (B) फिल्म स्ट्रिप्स
(C) एपिडायस्कोप (D) मोबाइल

- (191) इनमें से कौन-सा उद्देश्य उपचारात्मक शिक्षण का उद्देश्य नहीं है ?
- (A) अध्येताओं की सिद्धि की जाँच करना
 (B) प्राप्त ज्ञान में कमियों का निराकरण करना
 (C) समुचित दिशा में विकास का मार्ग प्रशस्त करना
 (D) समाज में स्वीकृत आदतों का परिमार्जन करना
- (192) निम्न में से कौन-सा सोपान प्रकल्प विधि का प्रथम सोपान है ?
- (A) परिस्थिति का निर्माण
 (B) प्रकल्प का चुनाव
 (C) आयोजन
 (D) मूल्यांकन
- (193) "हम जितना ज्ञान प्राप्त करते हैं उसकी 25 प्रतिशत संकल्पनाएँ श्रवण अनुभव पर आधार रखती हैं।" ऐसा किसने कहा है?
- (A) प्रो. एफ. एल. बिलोइ
 (B) जोर्जसन
 (C) बेकन
 (D) प्रो. जे. जे. वेबर
- (194) शिक्षाशास्त्रियों ने सामान्यतः मौनवाचन के जो प्रकार माने हैं, इन प्रकारों में निम्न में से कौन-सा प्रकार नहीं है?
- (A) सिंहावलोकन
 (B) द्रुत वाचन
 (C) विहंगम दृष्टि
 (D) सामूहिक वाचन
- (195) प्राचीन काव्यों को पढ़ाने की सर्वोत्तम प्रणाली कौन-सी है, जिसका उपयोग उच्च कक्षाओं में ज्यादा मात्रा में होता है ?
- (A) व्यास प्रणाली
 (B) शब्दार्थ कथन प्रणाली
 (C) व्याख्या प्रणाली
 (D) तुलना प्रणाली
- (196) 'त्याग' शब्द का अर्थ सिखाने के लिए सब-से अच्छा तरीका हो, उसे पहचानिए।
- (A) संधि विग्रह करके
 (B) कहानी-प्रसंग व उदाहरण द्वारा
 (C) शब्दकोश का प्रयोग करके
 (D) व्युत्पत्ति द्वारा
- (197) अधिगम-शिक्षण प्रक्रिया के प्रमुख घटकों में किस घटक का समावेश नहीं होता है ?
- (A) अध्येता
 (B) शैक्षिक आयोजन
 (C) पाठ्य सामग्री
 (D) शिक्षण विधि

(198) निम्नलिखित में से कौन-सा कथन सही है ?

- (A) बालकों की पठन अभिरुचि बालिकाओं की अपेक्षा अधिक विकसित होती है।
- (B) पठन-प्रेम शिक्षक, शिक्षार्थी की पठन अभिरुचि के विकास में अधिक सहायक होता है।
- (C) बच्चों की पठन रुचि का विकास उनके माता-पिता पर निर्भर है।
- (D) सभी विद्यालयों के पुस्तकालय शिक्षार्थियों की पठन अभिरुचि के विकास के लिए उपयुक्त सुविधा प्रदान करते हैं।

(199) जीवन-चरित्र, दृश्य, आत्मकथा लेखन में किस विधि का उपयोग अधिक होता है ?

- (A) उद्बोधन विधि
- (B) रूपरेखा विधि
- (C) मंत्रणा विधि
- (D) परिचर्चा विधि

(200) अच्छे प्रश्न का लक्षण न हो ऐसा विकल्प ढूँढ़िए।

- (A) प्रश्न हाँ या ना में उत्तर देने वाला नहीं होना चाहिए।
- (B) प्रश्न छोटा तथा स्पष्ट होना चाहिए।
- (C) प्रश्न एक से अधिक विचार की पृच्छा करनेवाला होना चाहिए।
- (D) प्रश्न पाठ्य सामग्री से सम्बन्धित होना चाहिए।

